

Halide Edip Adıvar'ın *Sinekli Bakkal* Romanında *Rabia* Karakterinin Gelişimi

Neşe Yurdal (Yeditepe Üniversitesi)

Özet

XIX. yüzyılın ikinci yarısı Osmanlı İmparatorluğu'nun, sosyo-politik ve kültürel anlamda bir dönüşüm içinde olduğu, batılılaşma doğrultusunda radikal adımların atıldığı bir dönemdir. Tanzimat'la birlikte ivme kazanan batılılaşma hareketi, batılı değerlerle gelenekselin nasıl uzlaştırılacağı konusunu bir sorunsal haline getirmiştir. Bu sorunsal, dönemin düşün ve edebiyat dünyasının en önemli meselelerinden biri olmuştur. Halide Edip Adıvar, kültleşmiş romanı *Sinekli Bakkal*'da, batılılaşma sorunsalına odaklanır. II. Abdülhamit'in saltanatının belirli bir dönemini konu edinen yazar, II. Meşrutiyet'in ilanı ile sonlanan romanında, dönemin toplumsal yaşamını, çelişkilerini, arayışlarını gösterir, Rabia karakteri üzerinden batı ile doğunun değerlerini uzlaştırmaya çalışır. Halide Edip, doğu-batı ikiliği, II. Abdülhamit'in baskıcı politikası, kadının değişmeye başlayan toplumsal temsili gibi dönemin karakteristik yanlarını roman kurgusu aracılığıyla görünür kılar. Roman, Aksaray'ın arka sokaklarından birini merkeze oturtur da toplumsal yapının geneline gönderme yapan bir yaklaşım sergiler. Sinekli Bakkal Sokağı'nın kişi ve mekânları makro yapının mikro düzeyde bir modeli olarak kurulmuştur. Bu anlamda kişi ve uzam, roman kurgusu açısından işlevsel olduğu kadar, sembolik anlamlar da yüklenmektedir. Romanın ana karakteri Rabia, yazarın iletisinin temel taşıdır, olay örgüsü onun çevresinde gelişir. Rabia'nın dönüşümüne paralel bir biçimde toplum da dönüşmekte, süreç sancılı olmaktadır. *Sinekli Bakkal*, Rabia karakterinin erginleşmesinin romanı olarak da değerlendirilebilir. Bu çalışmada, Rabia'nın kişiliğinin belirlenmesinde etkili olan romandaki öbür karakterle ilişkisine odaklanılacak, onlarla ilişkilendirme biçimi değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Halide Edip Adıvar, Sinekli Bakkal, Rabia karakteri, Osmanlı toplumu